

Edebiyat bahçesinden bir meyve...

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî
MESNEVÎ
Seçme Hikâyeler

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	11
<i>Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (1207-1273)</i>	15
<i>Mesnevi</i>	19
Hiz. Adem için Yeryüzünden Toprak Alınması.....	23
Azrail'in (a.s.) Ruhları Almakla Vazifelenendirilmesi.....	25
Azrail (a.s.) En Çok Kime Acıdı?.....	26
Korkudan Hindistan'a Giden Adam.....	28
Hazret-i Nuh'un, Ođlu ile İmhitanı.....	29
Hazret-i Yusuf'a Hediye Edilen Ayna.....	30
Niyaz Ehlinin Allah'ı Zikri.....	32
Firavun'un Rüyası.....	33
Günah İşlememiş Ağızla Edilen Dua.....	35
Hayvanların Dilini Öğrenmek İsteyen Adam.....	36
Su için Yalvaran Kıptî ile İsrailoğlu.....	39
Niçin Hatırımı Sormaya Gelmedin.....	40
Hazret-i Musa'nın Firavun'a Tavsiyesi.....	41
Seni Herkesten Çok Seviyorum.....	43
Zahmetsiz Rızık İsteyen Adam.....	44

Hazret-i Davud'un Ördüğü Demir Halkalar.....	49
Hüdhüd Kuşunun Büyük Sırrı.....	49
Şeytanın Hazret-i Süleyman'ın Tahtına Oturması.....	51
Otların Dile Gelmesi.....	52
Sivrisineğin Rüzgârı Şikâyeti.....	52
Saba Melikesi Belkıs'ın Tahtı.....	53
Sabalıların Ahmaklıkları.....	55
Hazret-i İsa'nın Ahmak Yoldaşı.....	56
Hazret-i İsa'nın Bir Ahmaktan Dağa Kaçması.....	57
Dünyanın En Zor Şeyi.....	59
Hazret-i Lokman'a İftira Atan Köleler.....	59
Hazret-i Lokman'ın Akıl ve Anlayışının Sınanması.....	60
Hem Dininden Hem de Kâtiplikten Oldu.....	61
Dünyada ve Ahirette Bize Güzellik Ver.....	62
Münafıkların Dırar Mescidi'ni İnşa Etmeleri.....	63
Hazret-i Ömer ve Suçlu.....	64
Hazret-i Ömer ve İhtiyar Çalgıcı.....	65
Kaş Telini Hilal Sanan Adam.....	67
Su ve Sirke ile Sönmeyen Yangın.....	68
Hazret-i Hamza'nın Zırhsız Olarak Savaşa Çıkması.....	69
Hazret-i Ali' nin Bir Yahudi'ye Cevabı.....	70
Salihlere Güvenmek Gerekir.....	71
Lâ Havle Yiyen Eşek.....	72
Bu Kadar Ağlama Kör Olacaksın.....	74
Alacaklılarına Helva Dağıtan Şeyh.....	75
Bu Evin Niçin Penceresi Var?.....	77
İbrahim-i Edhem Tahtını Niçin Terk Etti?.....	77
Gemide Hırsızlıkla Suçlanan Derviş.....	78
Çocuklarının Ölümüne Ağlamayan Şeyh.....	79
Kur'ân-ı Kerîm Okurken Gözleri Açılan Şeyh.....	80

Behlül-i Dâna ile Derviş	81
Âşıklar Görünenle Uğraşmaz	82
Damda Deve Ne Arar	83
Gül Bahçesindeki Sofu	84
Dostun Kokusu	84
Hasan Harkanî Hazretleri ve Müridi	85
Bir Cömert ile Bir Sofu	87
Padişah ve Nedimi	88
Padişah ve Kaybolan Doğanı	89
Kölelerini Deneyen Padişah	90
Gerçek Padişah Kimdir ?	92
Beklemek Ateşten Beterdir	92
Ahmağa Verilecek En İyi Cevap Susmaktır	95
Kocakarıya Âşık Olan Şehzade	97
Ayaz'ın Gizli Hazinesi	99
Hangi İnci Daha Değerli?	101
Ayaz'ın İtibarı	103
Hintli Kölenin Korkusu	105
Rafıziler ve Harezmşah	106
Yahudi Padişahın Ateşe Attığı Çocuk	107
Bir Cariyeye Âşık Olan Padişah	108
Namaza Düşkün Köle	111
Gülyağı Şişesini Döken Papağan	112
Usta ile Şaşlı Çırac	113
Gramerci ile Gemici	114
Rum ve Çin Nakkaşları	115
Yılan Çalan Yılanıcı	116
Güzel Kokudan Bayılan Derici	116
Tatlıcı ve Toprak Yiyen Müşteri	117
Hırsız Terzi	119

Tellallarla Şehirde Dolaştırılan Gariban.....	121
Yol Üzerindeki Dikenler.....	123
Delinin Bakışından Korkan Adam.....	124
Yaşlı Adam ve Hekim.....	125
Davul Çalan Hırsız.....	126
Zalimlere ve İmansızlara Dua Eden Vaiz.....	126
Hırsız ve Zabıta.....	127
Hırsız ve Bahçe Sahibi.....	127
Çirkin Sesli Müezzin.....	128
Hırsızlar Gidince Bağırın Bekçi.....	130
Köylü ve Şehirli.....	131
Yoksul Bedevî ile Karısı.....	134
Dostunun Kapısını Çalan Adam.....	138
Hasta Komşusunu Sormaya Giden Sağır.....	139
Gece Aslanı Öküz Sanan Köylü.....	140
Oturmak için Ev Arayan Yabancı.....	141
Kirli Adam ve Su.....	141
Ayet-i Kerimeyi İnkâr Eden Filozof.....	142
Dört Hintli.....	142
Babasının Cenazesi Önünde Bağırın Çocuk.....	143
Ormana Giden Atlıdan Korkan Okçu.....	144
Çuvala Kum Dolduran Bedevi.....	145
Üzümün İsmi Yüzünden Kavga Eden Dört Kişi.....	147
Hem Kel Hem Fodul.....	147
Namazın Tasviri.....	148
Çocuğu Yaşamayan Kadın.....	150
Âşğın En Çok Beğendiği Şehir.....	151
Müslüman Korkak Olmaz.....	151
Tencereden Kaçmaya Çalışan Nohut.....	153
İnsanın Üç Arkadaşı.....	154

Darvanlı Cömert.....	154
Bir Gafile Cevap.....	155
Nasuh Tövbesi.....	156
Rızkın Rızık Sahibini Bulması.....	158
Gündüz Vakti Kandille Dolaşan Adam.....	159
Geceleyin Kıvılcımla Ateş Yakmaya Çalışan Adam.....	160
Oyun Oynarken Eşyalarını Çaldıran Çocuk.....	161
Hangisi Daha Zor?.....	162
Hangisi Daha Yaşlı?.....	163
Mısır'daki Define.....	163
Bir Ayı ile Dost Olan Adam.....	166
Av Hayvanları ve Aslan.....	167
Tacir ve Papağanı.....	170
Aslanın Yanında Avlanan Kurt ile Tilki.....	172
Karga ile Leyleğin Birlikte Uçması.....	174
Kör Dilenciye Saldıran Köpek.....	174
Kibirli Fare ve Deve.....	174
Fil Yavrusu Yiyenlerin Durumu.....	176
Leyla'nın Mahallesinin Köpeği ve Mecnun.....	179
Tuzağa Düşen Dağ Keçisi.....	178
Yılandı ve Donmuş Yılan.....	178
Filin Şekline Dair İhtilafa Düşen Halk.....	179
Katır ile Deve.....	180
Köpeğin Kibri.....	181
Atları Sulayan Seyisin Işığından Ürken Tay.....	181
Mecnun'un Geri Geri Giden Devesi.....	182
Üç Balık ve Avcılar.....	183
Tuzağa Yakalanan Kuş.....	184
Üç Karınca.....	186
Köpeği Açlıktan Ölen Adam.....	187

Kanadını Gagasıyla Yolan Tavus Kuşu.....	188
Ahıra Hapsedilen Ceylan.....	189
Aslan, Tilki ve Eşek.....	190
Yoksul Sucunun Eşeği.....	195
Büyük Bir Adada Tek Başına Yaşayan Öküz.....	197
Bu Kediye Et Nerede?.....	198
Kuş ile Avcı.....	199
Önce Koçunu Sonra Elbiselerini Çaldıran Adam.....	200
Harman Yerinde Bir Taneyle Uğraşan Karınca.....	201
Geri Geri Giden At.....	201
Bir Koç, Bir Deve ve Bir Öküz.....	202
Fare ile Kurbağa.....	203

ÖNSÖZ

Edebî eserlerin, birtakım fikirlerin yayılmasında mühim bir rolü vardır. Doğu edebiyatlarına mensup müellifler, tarih boyunca bazı hususları doğrudan anlatmak yerine, temsili hikâyelerle insanları bilgilendirmeyi seçmişlerdir. Bilhassa hayvan hikâyeleri ile başlayan bu gelenek, bir süre sonra bambaşka bir hüviyete bürünmüş, günlük hayattaki her kişi, mekân ve hadise, insanın ruh dünyasına hitap etmek için ele alınmıştır. Böyle eserlerin başında Mevlânâ'nın *Mesnevî*'sini anmak, esere hakkını vermek olacaktır.

Moğol istilası ve Haçlı saldırıları ile çalkalanan 13. asrın buhranlı devirlerinde yazılan *Mesnevî*, dinî-tasavvufi edebiyatın şaheserlerinden biri sayılır. Mevlânâ

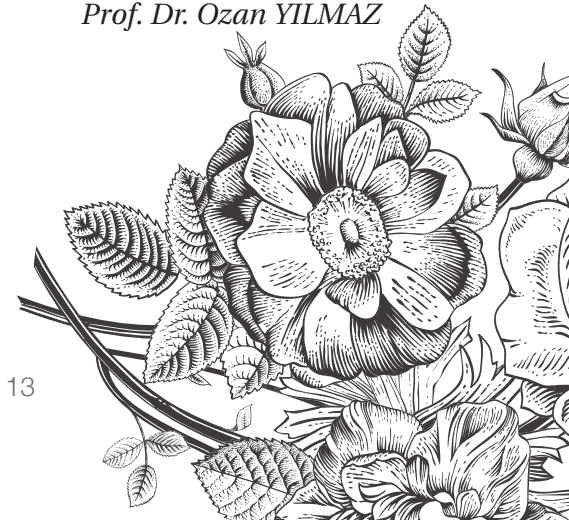
Celâleddîn-i Rûmî'nin uzun bir suskunluk devresinden sonra kaleme aldığı 25 bin beyit civarındaki eserde, hayatın temel dinamikleri, temsilî hikâyelerle muhteşem bir şekilde anlatılmaktadır. *Mesnevi* nazım şeklinin hikâye anlatmadaki kolaylığı ve aruz vezninin sağladığı ahenk sayesinde, ahlaka dair eserler, insanları bıktırmadan, usandırmadan, bir hikâye sadeliğiyle işlenmiştir.

Mesnevi'deki hikâyeler, dünya hayatının geçiciliğini, nefsin baş eğmeyen yapısını, insanın aciz bir kul oluşunu, kibir ve büyüklenmenin sahibini ne hallere düşüreceğini, öfke, açgözlülük ve hırsın, telafisi mümkün olmayan zararlar verdiğini anlatan çarpıcı örneklerdir. Mevlânâ hazretleri, hikâyelerinde aslan, kurt, tilki vs. gibi hayvanlar âleminde kahramanları; Gazneli Mahmud, Harezşah, İmâdülmülk gibi Türk siyaset tarihine mâl olmuş zirve isimleri; padişah, dilenci, köylü, şehirli, sofı, ev hanımı gibi günlük hayattan şahısları; hırsız, eşkıya, cellât gibi karakterleri aynı kültürel çevre içerisinde okuyucuyla buluşturmayı başarmıştır. Bütün insanlara bilhassa Anadolu insanına verilen mesajlar, tahkiye üslubunda ete kemiğe büründürülmüştür. Mevlânâ'nın kıssadan hisse verdiği ara ve

sonuç cümleleriyle süslenen bu hikâyeler, buldukları çağı aşarak günümüze kadar ulaşmıştır. Mevlânâ'yı benzerlerinden ayıran en önemli özelliklerinden biri de hikâyelerinde ana fikirleri verirken, kalemini son derece usta bir biçimde kullanmasıdır. Öyle ki hikâyeleri okuyanlar, muhteva ile verilen mesajın mükemmel bir şekilde örtüştüğüne şahit olurlar. Hatta bazen okuyucu, edebî-didaktik bir eser okumaktan daha çok uhrevî âlemden bazı işaretlere muhatap olduğunu hisseder.

Mesnevi'den seçme hikâyeler, Doğu insanının hayata bakış açısını, edebiyat merkezli keskin zekasını yansıtmaları ve herkesin biliyorum sandığı ama çoğu zaman farkına bile varamadığı bazı temel değerleri bizlere ısrarla hatırlatmasıyla, defalarca okunmuş ve bundan sonra da okunacak müstesna bir külliyyattan sadece bir demettir.

Prof. Dr. Ozan YILMAZ

MESNEVÎ

Edebiyatta mesnevî, aruz ölçüsü ve beyitlerle yazılan, her beytin kendi arasında kafiyeli olduğu bir nazım şeklidir. Uzun konuların işlenmesine elverişli olduğu için, “klasik şiirin, hikâye ve romanı” olarak adlandırılır. Hz. Mevlânâ, çağlara hitap eden düşüncelerini nazım ile ifade etmiştir.

Eserin asıl adı *Mesnevi-i Manevî*'dir. Altı ciltlik eser, yaklaşık 25.700 beyittir. Aruzun fâilâtün / fâilâtün / fâilün kalıbıyla yazılmıştır. Eser, Hz. Mevlânâ'nın irticalen söylediği beyitlerin Hüsameddin Çelebi tarafından kaleme alınmasıyla ortaya çıkmıştır. Mevlânâ, bazen susmuş, bazen de hiç durmaksızın konuşarak eseri yazdırmış, daha sonra

her cilt, kendisine okunmuş ve okuyuşlar sırasında gerekli düzeltmeleri yapmıştır. Mesnevi’de ilahi aşkın hallerini işlemiş, insanı insan yapan değerleri öne çıkarmıştır.

Mesnevi’nin meşhur ilk on sekiz beyti de “Mesnevi’nin özü” sayılmaktadır. Eserin ilk kelimeleri “dinle neyden” olup, burada “ney”le kastedilen asli vatanından (elest meclisinden) ayrı kalmış insân-ı kâmilidir. Eserde yer alan hikâyeler, temsilî olsalar da gerçek hayattan örneklerdir. Hz. Mevlânâ, hikâyelerinde mecâzi aşkın geçiciliğinden, ilahi aşkın asıl olduğundan söz eder. Muhtevaya bakıldığında toplumu refaha kavuşturacak birtakım ahlakî değerleri yüceltmiş, nefsi terbiye etmeye, hırs ve açgözlülüğü yenmeye dair öğütler vermiştir. *Mesnevi*, yazıldığı günden bu yana değerini hiç yitirmemiş, çeşitli dillere çevrilerek sayısız şerhleri yazılmıştır.

Mesnevi

Seçme Hikâyeler

•••

HZ. ADEM İÇİN YERYÜZÜNDEN TOPRAK ALINMASI

Allahü Teâlâ, Hazret-i Âdem'i yaratmak için toprak almak üzere sırayla meleklerini yeryüzüne gönderdi. Bu vazife ilk önce Cebrail aleyhisselama verildi. Yeryüzüne inen Cebrail (a.s.), elini toprağa uzatınca toprak ağlamaya başladı ve dedi ki:

- Ey Cebrail! Allah rızası için benden toprak alma, beni bağışla. Allah rızası için benim başımı belaya sokma.

Toprağın haline üzülen Cebrail (a.s.), geri dönüp dedi ki:

- Ya Rabbi! Yeryüzünde bulunan toprak, senin isimlerinden öyle birisini söyledi ki yolum bağlandı, o isme aykırı hareket etmekten utandım.

Bunun üzerine Cenab-ı Allah, Mikail aleyhisselamı vazifelendirdi. Hazret-i Mikail de yeryüzüne inip bir